

Jorie Graham

Ember utáni

Állok a tested mellett még csak most mentél el.

Mennyi ment el belőled minden elment

egyszerre.

Csak egy perce. Nem akarom, hogy ilyen irányba menjen az idő – így megy.

Most már kettő. Máshol. Máshol valaki épp vonatra száll –

mindjárt ott vagyunk, mondja a férfi a gyerekeknek,

készülj, leszállunk, sietnek felénk a mezők,

kezdődhet a piknik, az erdő messze, de az egész nap a miénk...

Állok melletted, fogom a kezéd, ami egyre merevebb, vajon

kívülebbről vagyok-e rajta, mint eddig, nem vagy odabent?

Fénylik az alumínium az ágyad szélén, ahol rásüt a nap. Megérinti.

A nap és az ágy széle – vajon jobban megérintik egymást, mint most te meg én.

Most. Hely-e a most. Van-e neked most.

A mai nap kint áll mindent körbevéve, mintha egy teremtmény lenne. Természetes.

Természetesnek kellene

most

gondolnom téged? Korábban, talán egy órája, felültél, röviden

kinéztél. Nem mondtál semmit, de a szemedre pillantottam, és látni láttam. Láttad

az áfonyát, a díszes rózsabokrot, az ezüst reggelt nőni, mintha nyúzná az éjszakát,

az állatot, míg a nap csupaszon és véresen elő nem jött.

A pirkadat ezt még befoltozta. Láttalak látni a szajkó zuhanását

a derengő fénybe, a fény érkezését, az irányt megmutatkozni – miért is – de igen,

az ott Kelet, a maga lassú dicsőségével. A repülő jóval fölöttünk ment el.

Még egy árny a szeretett fád alatt. Árnyék, majd árny.

Teste, mint egy beszéd, melyet a fa végül elmondhatott, megszabadulva az éjszakától.

Állásfoglalás. Mely lassan bontakozott ki, miközben

megismerte – [itt mentél el][elmentél][„te” – mit tett a te, a tiéd] – a bokrot,

a madarat, a dombokat, a kígyószerű ágak százait, fenti és lenti

történéseket – a fehéritetlenséget, hajnaltól egészen addig, amíg gazdagon összefonódó

tudást nem szerzünk

a tudás összeomlásáról,

ami a nappal.

Láttalak felülni és kinézni. Épp így. Az információ a mindennapi kenyérünk,

ahogy mondani szeretted. Mindannyiunknak megvan

a kedvenc mondása, azt hiszem. Most hány perc telt el. Beértük már,

ahol az előbb

voltunk? Oly sok másolata van ennek a percnak.

*Nem végtelen számú, de bizonyosan sok
azóta, hogy belekezdtem, az indítékaimon, a történet
egy részén átmenve – vagy inkább csészével a kezemben, a véggel a kezemben, rejtőzködve
a végső és elől. Hol várákazol, hol odakint, kérdezné
most
a rosszabbik énem. És megfordul, és mondja, kezdődjék a következmény, történjék
az alkalom. Ott az ágyon – (nézd, hirtelen már nem tudom azt írni, az
ágyadon) – nézem, ahogy az utóéleted
lángra kap. Hasznos. Teret nyit, amit nem használtunk korábban,
nem használhattunk. Elhomályosítatlan, fel nem emésztett. Benne ég a napvilág.*

A mélységi bombavető éneke

*Floyd West voltam (1. hadosztály), az arkansasbéli Portiában születtem február 6-án
1919-ben. Átvágtunk az izlandi Reykjavíkon, át az Észak-Atlantin, farkashordákon át.
1942-t írtunk, Don Whitsitt voltam, egy B-26-os középbombázó pilótája,
131 657-es számú Mississippi Morgóhal néven tagja voltam*

*a 387. bombázóosztagnak és később az 559. bombázó
repülőszázadnak. A Morgóhal a michigani Mt. Clemensben ragadt rám,
az egész csapatot átrep tettem, négy századot, századonként tizenhat gépet,
a georgiai Savannah Hunter-repteréről Langley-ig*

*a virginiai Norfolkban, onnan a New Hampshire-i Manchester Grenier repterére.
Mindenhol egy-két napot maradtam.
Grenierből a kikötőbe mentem, ahol hajóra szálltunk, ez a maine-i
Presque Isle volt, aztán megkezdtük az átkelést, először a labradori Goose Bay-be,*

*majd a grönlandi Bluie West One-ba, majd a jégsapkán át
az izlandi Mick's Fieldbe. Partra szálltunk a skót Stornoway-ben, onnan
le az észak-londoni Prestwickbe, végül a Chipping Ongar-i 162-es
állomásra. Dannek hívtak, a 367. vadászrepülő csoport 392. osztaga*

*március 21-én felszállt a Duchess of Bedfordra New Yorkban,
egy öreg angol teherszállítót alakítottak át,
hogy a német foglyokat áthozza, akiket felváltottunk*

*visszaúton Angliába. Függetlenágyakban aludtunk a fedélzet alatt.
Április harmadika Skóciában ért, és egy kellemes vidéki
utat követően beértünk Stoney Crossba, tíz mérföldre a csatornától –*

szép holdfényes éjszaka volt. Bobként ismertek.
A D században voltam. Számom 20364227. Születtem
1925. február 3-án Bristol, Tennessee-ben. A lecsupaszított, unalmas-szürkére
festett, függőágyakkal felszerelt HMS Queen Mary-n hajóztunk ki, váltásban
alvó csapatokkal. A Queen képes volt elérni akár a huszonnyolc csomót,
így kíséret nélkül haladt, mert bármelyik tengeralattjárót le tudta volna

hagyni. Keresztnevem Walter, 29. hadosztály. A Queen Mary-n jöttünk át. Az
úszómedencét befedték, többségünk itt aludt.
A nevem Alan volt, Alan Anderson, 467. légvédelmi tüzérség.

1917. november 1-jén születtem a wisconsini Winchesterben. Fort Dixben
gyülekeztünk az angliai út előtt. Az északi útvonalon hajóztunk a szélsőségesen durva
januári tengeren. Azt gondolták, hogy ez összezavarja

a német tengeralattjárókat. Nem pont így sült el.
A néhány nappal előttünk járó konvojt megtámadták, sok hajó elsüllyedt.
Láttam, ahogy a sok tengerész és katona teste sodródott mellettünk

a vízen a törmelék és jég között. Johnnak kereszteltek,
'24-ben születtem szeptember 13-án Chattanoogaóban, de
Jacksonville-ben nőttek föl. Ember voltam, '42-ben érettségiztem,

az ötemeletes Ile de France-on hajóztam át tízezredmagammal.
Több mint húszat engedtek a Queen Maryre
ott a kikötő másik oldalán. Ralph voltam, gyógyszerész másodtisztt,
július 4-én Norfolkba rendelték. Az Atlanti téli átszelése

nem leírható. Képtelenség volt az ágyunkban megmaradni
anélkül, hogy minden oldalról beszíjazzuk, és a fémcsővekhez rögzítettük volna
magunkat. Egyszer ettünk naponta. Nevem Robert, amit
a kansasi Atchisonben kaptam az Egyesült Államokban, az Úr, akiben hittünk,

az Úr 1916. évében augusztus 15-én. A 149. utászadosztállyal
érkeztünk meg az angliai Liverpoolba 1944. január 8-án. Minden nap esett.
Onnan Paignton városába vitték minket. A hatóságok

mennek elől, a teherautó megáll, és azt mondják
„Rendben, hármótok kiszáll”, és egy házhoz vezetnek titeket, és azt mondják a tulajnak,
„Ez a néhány amerikai a magáé. Ezentúl magánál laknak.”

Jorie Graham (1950) amerikai költő, a világháború utáni generáció egyik legünnepeltebb szerzője. New Yorkban született, Rómában és Párizsban nevelkedett, a Sorbonne-on filozófiát, a New York University-n filmrendezést tanult. New Yorkban fordult érdeklődése a költészet felé, MFA-t szerzett az Iowa Writer' s Workshopban, 1983-tól tanított is ugyanitt. 1998-ban, Seamus Heaney leköszönését követően nevezték ki a Harvardon a retorika és szónoklat Boylston-professzorának, Graham az első női professzor, aki betölti ezt a pozíciót. 15 verseskötete jelent meg, az 1974–1994 közötti verseinek válogatását tartalmazó *The Dream of the Unified Field* című kötetéért 1996-ban Pulitzer-díjjal jutalmazták. 2005-ös *Overlord* című kötetében a normandiai partraszállás háborús eseményein keresztül keresi jelenkori problémáink elbeszélhetőségét. Legújabb, 2017-es *Fast* című kötetében az egyéni és a kollektív emberi kérdéseket tematizálja.

Zilahi Anna fordításai